

Kantele

taikka

Suomen Kansan
Joka Vanhoja että Nykyisempiä
Runoja ja Lauluja

Viides Osa

*Ei oo rengillä rekiä,
Eikä orjalla oritta;
Renkiin on reki matala,
Kasakkoin kaiat laiat.*

Esipuhe

Edeltäpäin luvattuani tulisi tämän osan seurassa annettavaksi selitys senlaisista sanoista, jotka löytyvät näissä runoissa ja arvaten ei ymmärretä joka suomalaiselta, mutta kuin niistäkin runoista, joita ehkä koottuna en ole saanut näihin viiteen osaan, vielä väljimmäksi tulee yksi osa ja päälliseksi olen aikoillut ensikesänä lähtyä Archangelin maalle toisia kokoamaan, niin on se mielestäni parempi heittää mainittuun sanain selityksen siksi kuin viimeinen osa näistä runoista ilmaantuupi. Mitä sanotulla Archangelin maalla on odotettava saaliiksi, nähdään siitäkin, että Topelius vainaja ainoastansa maakauppioilta jotka sieltä kulkevat rajan ylitse tänne, on saanut enemmän osan vanhoista runoistansa. Tätä asiata ajatellessa olen jo kauan aikaa toivonut päästä sinne ja on nyt luja päätökseni, jos muutoin neuot auttaa, muutaman viikon perästä lähtyä vaeltamaan rajan taakse näiden suomalaisten maalle. Moni ehkä päättää minun sopimattomasti käyttäivän ja muistamata omaa parastani, kuin sillä lailla kulutan aikani ja vähät varani turhiin runoin etsinnässä ja niiden pranttattamisessa; muutamat ovat sitä edessäkin soimanneet. Saattaa niin olla muka; - toisinansa olen itekkin miettinyt luopua työstä, josta ei ole muuta kuin vaiva ja kulutus.

Vaikk' en vaivoja valita,
Enkä kummeksi kuluja,
Mutt' on murhe musta aivan,

Huoli raskas huomisesta,
Aina outo uotettava,
Päivä päivän päätettyä.

Niin se kyllä on kuin onkin, mutta vaikea on luopua luonnostansa ja luovuttuakin palajamme usein, mihän luonto vaatii. Olkoon sitä siksensä. En olisi virkkanut sanaakaa jol' ei tilani vaatisi sanomaan jotain puolestani.

Tämän osan runoista ovat *Salvosanat*, *Kurki* Kerimäeltä; *Kokko*, *Veren sulkusanat*, *Sisiliskon synty*, *Sairaille* Kesälahdelta; *Ilmarisen toimeista*, *Puun jälki*, *Heikki räätäristä* Kitteeltä; *Lapsensaaajasen sanat* Tohmajärveltä; *Tuomen synty*, *Väinämöisen akka* Enolta; *Kolme sanaa Savon puolesta*, *Perehen pirtti Pappilassa*, *Kirkkoväin tarinoita*, *Pääskyn ja papin pojista* Rautalammita; *Koiran synty*, *Kateen sanat*, *Miniä*, *Naia* Stud. Cheilanin kokoomia; *Kettu* Cheilanilta, ehkä melkein samalla tavalla kuulin sitä laulettavan Pielisjärven pitäjässäkin; *Lintuinen* Juukalta; *Raudan*, *Tulen ja Käärmeen synnyt* kuin myöskin *Tarttuman sanat* useimmista paikoista.

Mielelläni toivoisin saada pranttäämättömiä runoja ja lauluja eli senlaisia pranttätyjäkin, joita ei löydy kirjapuotiloista ja pyydän että ne joilla niitä on antaisit minulle siitä tiedon. Tosin on minulle tähänki asti lähetetty, vaikka niitä en ole saanut pranttiin ja tulee minun paitsi sitä joka Vaasasta, nimensä ala panimata lähetti minulle sekä pranttätyjä että kirjoitettuja runoja ja viisuja erinomattoin kiittää Herra Professori ja Ritari Crohnsia, Philos. Cand. Frosterusta ja Hr Stud. Cheilania heidän antimistansa. Aina muistan myös kiitollisuudella Paavo Korhosta Rautalammin kuuluisata runoniekkaa, ja Johan Kainulaista Kesälahdelta Humuvaaran kylästä, jonka muistoisa useimmat mainituista pitäjistä kootut vanhat runot ovat aina hänen lapsuudestansa säilyneet.

Helsingissä 20 p. Huhtikuuta 1831
E.L.

Sisälläpito:

Wanhoja runoja [xxx]

Kokko [16].....	1
Ilmarisen toimeista [88].....	1
Raudan synty [137].....	2
Veren sulkusanat [53].....	3
Tulen synty [87]	4
Puun jälki [55].....	4
Tuomen synty [27].....	5
Käärmeen synty [45].....	5
Koiran synty [18].....	6
Sisiliskon synty [30].....	6
Wäinämöisen akka [10].....	6
Salvosanat [58].....	6
Lapsensaajasen sanat [55].....	7
Ähyn sanat [24].....	7
Tartunnan sanat [59].....	8
Kateen sanat [23].....	8
Sairaille [10].....	8

Nykysempiä lauluja

Miniä	ei mukana
Naia	ei mukana
Heikki Räätarista	ei mukana
Savolaisen kolme sanaa	ei mukana
Perehen pirtti Pappilassa	ei mukana
Kirkkoväin tarinoita	ei mukana
Pääskyn ja papin pojista	ei mukana
Lintuinen	ei mukana
Kurki	ei mukana
Kettu	ei mukana
Laulun täyhteitä	ei mukana

Manhoja runoja

Kokko

[Kesälähti]

- Tuli kokko turjan maalta,
Laskese Lapista lintu,
Jon on suu satoa syltä,
Kita viittä kivesvartta,
5 Kynnet viittä viikatetta,
Yksi siipi vettä viiksi,
Toinen taivoja tasaeli
Tuli hauki hangotellen,
Veen koita vengotellen.
10 Sen on pursto puoli virstaa
Selkä seihtemää pitempi,
Iski tuo kaloa tuota,
Ei vesi veellen tullut
Hauen suuren suomuksilta
15 Ilma ilmallen tajaunut
Kokon suuren höyheniltä.

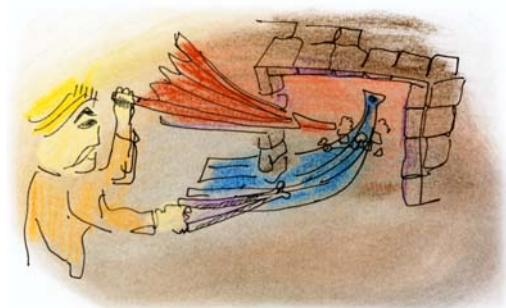
+ Sata miestä siiven alla
Tuhat purston tukamessa
kymmenen joka kynässä

Ilmarisen toimeista

[Kitee]

- Yöllä synty Ilmarinen,
Päivällä pajahan astui,
Selässä sepiikalusa,
Pihit pikkuset käessä,
5 Pani paitasa pajaksi,
Housusa hohottimeksi,
Takoia taputteleepi,
Lyöä helkähetteleepi,
Pajassa ovettomassa,
10 Ilman ikkunattomassa,
Tako rautasen venoisen,
Sai venoisen valmihiksi,
Turkkinsa tuhottimeksi
Pienet sormet pihiksi
Polvensa alasimeksi

- Työnti tuon venon vesille,
Rautalaivan lainehille,
15 Souti päivän, souiti toisen,
Souti kohta kolmannenki,
Miesi huusi niemen päässä,
Tuliniemen tukamessa,
"Ota mies veneesehesi",
20 "En ota veneeseheni",

- Jopa Pohjola näkyypi
Kylä kurja kuumottaapi
Paistaapi pahan saranat.
Ite seppä Ilmarinen
25 Ehti pajansa sioa,
Kulki kuura ahoja,
Samoink synkkiä saloja,
Kolkutteli kallioita,
Ei siihen sioa saanut,
30 Löysi suosta pikkuruisen,
Maata märkeä vähäsen,
Siihen paino palkehensa,
Alasimesa asetti,
Pani orjat liehtomahan,
35 Palkkalaiset painamahan,
Orjat liehto löyhytteli,
Liehto päivän, liehto toisen,
Päivänä jo kolmantena,
Ori tungeksen tulesta
40 Suihtinensa, päihtinensä,
Kaikki kankirautoinensa.
Vaka vanha Väinämöinen,
Läksi käymähän sotia
Astu päivän, astu toisen,
45 Astu kohta kolmannenki,
Siitä vanha Väinämöinen
näki tulen tuiskilevan
Pajasta ovettomasta,
Ilman ikkunattomasta;
50 Tuonne pistihen pihalle,
Sekä virkko veikollensa,
"Läksin käymähän sotia
Tuonne tuimahan sotahan
Verisehen tappelohon;
55 Taoppa tasainen miekka,
Tuliterä kultavästi,
Syöä Pohjan poikasien
Haukata halunalaisten".
Ite seppä Ilmarinen
60 Tunki rautansa tulehen,
Alle ahjon teräksensä,
Pani orjat liehtomahan jne
Jo päivänä kolmantena
Miekka tungeksen tulesta,
65 Kalpa kaunis ahiosta.
Siitä seppä Ilmarinen
Otti kultoa kypärän,
Hopiata huovan täysi.
Taipu kulta taikinana,
70 Veny vehnätahtahana
Sepon käsin käännellessä,
Hyppysin sovitellessa

Raudan synty

[Useimmista paikoista]

Susi juoksi suota myöten
 Karhu kangasta kapasi,
 Susi nosti suosta mullan
 Karhu kankaasta someron, + kolm' ol neittä luonnotarta jne

5 Vietiin tuo Sepon pajahan.
 Ite Seppo Ilmarinen
 Kahteleepi, käänteleepi,
 Mitä tuostahin tulisi
 Suen sorkan nostannasta,
 10 Karhun kantapään tilasta
 Pani paian palkeheksi,
 Tulukset tuhottimeksi
 Housut hormiksi rakensi,
 Sukat hormiin suulliseksi,
 15 Pani orjat liehtomahan,
 Palkkalaiset painamahan,
 Ei orjat hyvästi lieho,
 Eikä paina palkkalaiset.
 Pani tuulet liehtomahan,
 20 Itä liehto, länsi liehto,
 Etelä enemmän liehto,
 Pohjonen kovin porotti,
 Meni siitä kahtomahan,
 Tuolla ahjonsa alusta,
 25 Rauta vellinä venyyppi,
 Kuonana kohaeleepi,
 Ei rauta paha olisi jne
 Kipu tyttö nuori neito,
 Tule kivut kiinniottamahan,
 30 Vammat vaikahuttamahan,
 Ihosta tämän imeisen.
 Keittääpi Kivutar neito,
 Keskellä kipumäkiä,
 Kipuvuoren kukkulalla,
 35 Kota (Kylä) keskellä mäkiä.
 Lähe keskellä kotoa (kylää)
 Kivi keskellä lähettä,
 Reikä keskellä kiveä,
 Johon tuskat tungetahan,
 40 Pahat päivät painetahan,
 Korennolla koivusella.
 (toisin)
 Mitä sille laulettanee,

Liitti päähän liukkahasti,
 Paino västiksi välehen.
 75 Siitä seppä Ilmarinen
 Vei tuon veikkonsa katella;
 Kahteleepi, käänteleepi:
 Sen on päivä päästä paisto,
 Kuu västistä välötti
 80 Hevonen kärillä seiso,
 Kasi nauku naulan päästä,
 Penu putkessa makasi.
 Tuhat vuorta poikki lyöpi
 Rautasia raskutteli,
 85 Telkytti teräsneiniä,
 Tulisii tuiskutteli,
 Liekkipäitä tiekutteli,
 Hakulaisia hajotti.

Ja kuta sanottanee,
 Kuin rauta raon tekeepi,
 45 Terä hieno hilpaseepi,
 Oi sinua rauta raukka,
 Rauta raukka, koito kuono,
 Kuin sä suureksi sukesit,
 Kasvoit aivan kauhiaksi,
 50 Etp' on sillon suuri ollut,
 Etkä suuri, etkä pieni,
 Et kovin koriakahan,
 Kuin on maitona makasit,
 Rieskasena riukottelit,
 55 Nuoren neitosen nisissä,
 Kasvoit immen kainalossa.
 Oi sinua rauta raukka jne
 Etp' on sillon suuri ollut,
 Kuin sä heeluit hetteheessä,
 60 Taltuit taikinan sisässä,
 Oi sinua rauta raukka,
 Etp' on sillon suuri ollut,
 Kuin on suosta sotkettihin,
 Maan muasta muokattihin,
 65 Kävyistä käveliistä
 Oi sinua rauta raukka,
 Etp' on sillon suuri ollut,
 Kuin synnyit sysimäellä,
 Kasvoit hiilikankahalla,

70 Oi sinua rauta raukka,
 Rauta raukka koito kuono,
 Tule työsi tuntemahan,
 Pahasi paranatamahan,
 Neitsy Maaria emoinen,
 75 Rakas äiti armollinen,
 Tule tänne tarvittaessa,
 Käy tänne kututtaissa,
 Salpoa verisaranat,
 Verisuonet solmiele,
 80 Tuo turve tuvan takoa,
 Salpa saunan seinän alta,
 Veren tielle telkimeksi,
 Tulvatten on tukkiaksi,

- Salvaksi samoajalle,
 85 Eipä maito maahan jousa,
 Kumpuhun urosten kulta,
 Miesten hempu heinikköhön,
 Neiti Maaria emoinen,
 Rakas äiti armollinen,
 90 Tuo simat siivolliset,
 Tuo voitehet vakaiset,
 Joill' onm Jesus voieltihin,
 Varjelliin vanha kansa,
 Tee alta terveheksi,
 95 Keskeltä kivuttomaksi,
 Päältä nuurumattomaksi,
 Ja kuin ei siitä kyllä liene,
 Hius päästäsi sivalla,
 Sini lanka silmilläsi,
 100 Kultolanka kulmilläsi,
 Sio silkkihuiwillasi,
 Paina palmikoisillasi
 Veren tielle selkimeksi,
 Salvaksi samoajalle,
 105 Salpoa verisaranat,
 Verisuonet solmiele,
 Jot' ei päälleni päräjä.
 Eikä riuskaa rinnoille.
 Ja kuin ei siitä kyllä liene,
 110 Kuka miehistä pätööpi,
 Urohista kalpoaapi,

Veren sulkusanat

[Kesälahdelta]

- Veri seiso niinkuin seiväs,
 Asu hurme niin kuin aita,
 Lihan lämpösen sisällä,
 Kuin miekka meressä seiso,
 5 Meri mustassa kivessä,
 Sarpio Sarakkolassa
 Paasi pellon pientareessa,
 Perkele petäikössä,

- Parempi veri sisässä,
 10 Alla kalvon kaunihimpi,
 Suonissa sorottamassa,
 Sekä luissa luistamassa,
 Kuin on maahan vuotamassa,
 Rikkoin rivestymässä,
 15 Jesuksen veri punainen,
 Maarian makia maito,
 Sekaluutt' on seuhottuna,
 Verityystä vellottuna,
 Jesuksen sininen silkki
 20 Hajauta haavan päälle,
 Etehen veren punaisen,
 Jo viikon veri tuleepi,
 Kauan hurme huuroaapi
 Tyyvy tyyres tippumasta,
 25 Punainen putoamasta
 Rikkoin rivestymästä,
 Kuin et tyyvy, niin tyrehdy,

- Lemmoll' on käet lihavat,
 Pahan miehen paksut sormet,
 Tulvalle lukkiaksi,
 115 Salvaksi samoajalle.
 Tieän sykkö synnyntäsi,
 Maan kavala kasvantasi.
 Oli ennen neljä neittä,
 Koko kolme morsianta,
 120 Yhen lypsin lypsännässä,
 Valkian valutannassa,
 Yksi lypsi mustan maion, jne
 (alku toisin)
 Tuuli muinon kuusi vuotta,
 Seulo seihemän keseä,
 125 Tuuli puut lehattömäksi, jne
 Taittu suuri tammi haapa,
 Ruutasi rutimon raian,
 Tuohon lietohon merehen,
 Siellä kasvo kaksi neittä,
 130 Koko kolme morsianta,
 Yksi lypsi mustan maion, jne
 Siitä rauat liehottihin,
 Sepän Ilmarin pajasta,
 Sukalla hyvän jumalan,
 135 Herran polvella hyvällä,
 Luojan kengän kalvon päällä,
 Ei rauta paha olisi jne

- Tyyty ennen Tyrjän koski,
 Meri kuivi, taivas kuivi
 30 Niin ne kuivi kuin kupari
 Sinä suurra poutavuonna
 Tulivuonna voimatonna,
 Ja kun ei vielä kyllä liene,
 Lemmoll' on lihavat käet,
 35 Käsivarret vahvanlaiset,
 Pistä paksu peukalosi,
 Liitä sormesi lihava,
 Etehen veren punaisen,
 Jo viikon veri tuöeeppi,

- Kauan hurme huuroaapi,
 Tuos turve tukkeheksi,
 Maan kamara katteheksi,
 Paah paikaksi repäise,
 Kopra multoa kokoos,
 45 Saaos sammalta kamalo,
 Loukon tuiman tukkeheksi,
 Paikaksi pahan veräjän,
 Hurmeeni huurahumata,
 Ja kun ei vielä siitä huoli,
 50 Tuo'os viiestä patoa,
 Helvetistä kattiloa,
 Jolla verta keitetähän,
 Hurmetta varistetahan

Tulen synty

[Useimmista paikoista]

Kuk' on tulta tuuvillanna,
Valkiata vaapullanna,
Kase kauni, tyttö nuori,
Tuon on tulta tuuvillanna,

- 5 Valkiata vaapullanna,
Päällä taivosen yheksän,
Taivaan puolta kymmenettä,
Luojan polviin eessä,
Kultasissa hihnaisissa,
10 Vaskisessa vakkunassa,
Pikkusessa mykkyrässä,
Kultasessa kätkyessä,
Kuka ristille riputti
Kuka kanto kastin alle,
15 Neito Maarია emonen,
Kummiksi kuvattelekse,
Vaateriksi tetteleakse.
Hyinen eukko Pohjolasta,
Hyistä kelkkoa vetääpi,
20 Hyyssä hippa, Hyyssä hattu,
Jäätä piippunen piirissä,
Kanna hyytä Pohjolasta,
Kanna hyytä, kanna jäätä,
Jäätä järven karsinasta,
25 Tähän tuimahan tulehen,
Tulen tuiki polttamahan,
Tääll' tuli työnsä tehnyt,
Valkia vahingon saanut,
Poro poikki leikettänyt,
30 Ismo ilman tyttäriä,
Tule tänne tarvitahan,
Poikasi teki pahaa,
Lapsesi tihua työtä,
Tule tuulla, jouvu meellä,
35 Vein vaahtena valoa,
Ilman lintune livaha,
Kipu tyttö, nuori neito,
Tule kuret kiinni ottamahan,
Vammat vaikahuttamahan jne
(toisin)
40 Verkko veljesten tekemä,
Nuotta kustusten kutoma,
Kälysten on käpyämä,
Apen ainoille panema
Veettiin Jordanin joessa,
45 Pyhän virran pyörteihissä,

Puun jälki

[Kiteeltä]

- Sampsä poika Pellervoisen
Läksi maita kylvämähän,
Toukoja tihittämähän jne
Tammi kasvo tantereella,
5 Norolla leviälätva.
Tuli turja Lappalainen,
Tämän tammen maahan kaato,
Juuret olit maahan jääneet,
Tuost' on siemenen sikiä.
10 Sinä tamminen Tapion,
Joka olet maasta noussut,
Luojan käskyllä kovalla,
Saatu sanalla Jumalan.
Kaks' omi metässä puuta,

- Saatihin haalea hauki,
Halastiin haalea hauki jne
Tuoll' on tuli liikutettu,
Valkiainen vaikutettu,
50 Hauen suolen sönkeröstä,
Kolmannesta koukerosta,
Tuli pääsi turmiolta,
Valkia varattomalta,
Onkerosta onnettoman,
55 Karkasipa kuivaan kuuseen,
Poltti puolen Pohjan maata,
Sakaran syvän Savoja,
Ei kärsi käsin ruveta,
Ilman rautarukkasita,
60 Vaskisita vanttuhita.
Ilman voilla voitamata,
Siruumata sian lihalla,
Hyinen ukko, hyinen akka,
Hyistä kelkkoa vetääpi,
65 Hyinen hattu hartioilla,
Tuomaan jäätä jäähykkeeksi,
Hyypeniä hyyerikkeeksi,
Tuomahan tulen hätähän,
Ite Himerkin kuningas,
70 Tunkeite tähän tulehen,
Painate tähän panuhun,
Ite kätke hiiliisi,
Peitätte kypenihiisi,

- Panutan parain neity,
75 Tuli niele turkkihisi,
Valkehinen vahtahasi,
Iskete ripasihisi,
Katkete vaateriepuhusi,
Jesuksen sininen silkki,
80 Käsihesi kääreheksi,
Jolla tulta turmeleisi,
Valkiata varjeleisi,
Ettei polta polvenahan,
Sinerrä sinä ikänä,
85 Ei tie viereensä vikoa,
Lähellensä lämmittele,
Kuumota kupeitahan.

- 15 Havupuu ja lehtipuu;
Havupuu pahan tekeepi,
Lehtipuu parantakohon;
Lehtipuu pahan tekeepi,
Havupuu parantakohon;
20 Jos latva pahan tekeepi,
Tyvi mettä keittyöhön;
Jos tyvi pahan tekeepi,
Latva mettä keittyöhön;
Jos oksa pahan tekeepi,
25 Juuret mettä keittyöhön;
Jos juuret pahan tekeepi,
Oksat mettä keittyöhön.

Tuomen synty

[Enolta]

Itki neitonen norolla,
Punaposki puolatteli
Tilkka rinnoilleen tipahti,

- 5 Siitä helmoihin herahhti,
Päkiäinen siitä pääsi,
Noropohjahan norahhti,

Käärmeen synty (toisin)

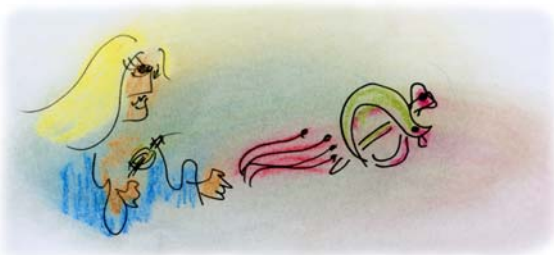
[Usiammista paikoista]

- Mätäs ensin maita synty,
mätäs maita, paju puita,
Aatami imeisiä,
Kyytöläinen käärmehiä,
5 Uppu juutas juostessahan,
Väsy väipästellesähän,
Nurmelle nimettömälle,
Maalle mättähättömälle,
Kuona läksi konnan suista,
10 Räkä räivän sieramista,
Ukon uelle kivelle
Ehiälle kalliolle,
Tuosta tuo paha sikesi,
Tuostapa maaksi muuttu,
15 Puhki maan pujottelia,
Läpi mättähän meniä,
Kuppelo kulon alainen
Raippa raunion alainen
Herjä heinän juurehinen.
20 Syöjättären rintasolki,
Pää piukka Panulan neion,

- Leppä on Lemmoksen tekemä,
Koivu kolmen luonnottaren,
30 Pihlaja pirun tekemä
Haapa Hiien haarottama,
Honka Jesuksen hosuma.
Kuuset kasvaa kumpuloilla,
Hongat hietakankahilla,
35 Ja kaikki ne yhteen lukein,
Ovat puita puhtahita.
Kaikki ne ois yhtäläiset,
Ilman käärmeen kähyjä,
Kusilaisen kulkemata,
40 Hävyyläinen ilman lintu,
Puhu puuhun puhtaasehen,
Varpahan varallisehen,
Vieräytti veen yllite,
Pani puuhun puhkeesehen,
45 Vieräytti vehkeesehen,
Odotti sen männyn oksa,
Näppäsi näreinen varpa,
Tuop on pisti piilin nuolen
Maan vihat kipuisat noian,
50 Tuo viha kivuttelekse,
Maan mutka mutkakselee,
Ihosta imehno raukan,
Kalvossa emo kapehen
Tuo lihassa liikkumata,
55 Veri tuimassa tupessa.

- Siitä nousi nuori tuomi,
Vetihen vesa punainen,
Tuomi puu torentolainen,
10 Onko mettä oksillasi,
Alla kuoresi simoa,
Tuomi taiten vatajapi,
Päivällä jo eiläsellä,
Sato mettä oksilleni
15 Alle kuoreni simoa,
Mesi laske latvaltasi
Sima puroa pääsi päältä,
Tekemällesi pahalle,
Suomallesi kykkyrälle,
20 Kuin ei lie minussa miestä,
Ukon pojassa urosta,
Tule poika Pohjolasta,
Pikku mies Pimentolasta,
Härän kynnen korkehinen,
25 Pystyn peukalon pituinen,
Tuo pihit pikkuruiset,
Atulat ani vähäiset.

Ahtolaisen aian vitas,
Virolaisen viirin varsi,
Ruotolaisen ruoskan kieli,

- 25 Paitolaisen paian nauha,
Älä leukojas levitä,
Hajottele hampaitasi,
Turmelet hyvän tapasi,
Petät kuulun kunniasi,

- 30 Juoppa viinana vihasi,
Oluena omat tekosi,
Läpi laihan päälakesi,
Allen haikuhammastesi,
Kynsin minä kyytä lypsin,
35 Käsin käärmettä herutin.
Tuonnepa sinun manoan,
Murun mustahan jokehen,

Koiran synty

[Stud. Cheilanin kokooma]

- Pirko Ilmalen rania,
Tulellen käänteleksen,
Ahavallen pyllistääksen,
Tuli tulta tiineheksi,
5 Paksuksi pahoa säätä,
Kanto koiran kohussansa,
Alla keuhkoin kepiäisen,
Kulkevallen kumppaniksi,
Mieleksi metän käviän,
10 Päästä haju havun alta,
Vainu villavakkasesta,
Että näätiä näkisi,
Pyörisi peurain perässä,
Otuksia ottelisi,
15 Ole kotona kopea,
Vieraalle vähä vihainen,

- Hain suuren hartioille,
Lohen purstolle punaisen,
40 Ja tuonne ma sinun manoan,
Rutjan jokehen rumahan,
Sangen paikkahan pahahan,
Rautasen matikan suuhun,
Joka koskissa asuupi,
45 Alla virran viehkarooپی.

Talon vartia vakainen,
Hauku aina harvastansa.

Sisiliskon synty

[Kesälahdelta]

- Vimmas Vampahan makasi,
Pinossa Pirun perässä,
Alla aian poikki puolin,
Tuosta sai pahan sikiän,
5 Riukutteli, räykkyteli,
Vatan täyttää vaikiata,
Pystyhyn pinoa vasten,
Kohti puita koivuisia,
Kanattaren kartanolla,
10 Siitäpä sen synty synty,
Siitäpä suku sikisi,
Olet pieni pään piolta,
Rihvakainen ruumiiltasi,
Niin sano sinun emosi,
15 Jos tämän vetehen luonen,
Nuoret nuotalla vetävät,
Kiveksillä kiinnittävät,
Jos panen pellon pientarehen,
Ehkä sika tonkannehes,
20 Ala karsan kääntänehe,
Sano Vanha Väinämöinen,
Anna olla olkohon,
Alla aitoin risuin,

- Pajupekkoin parmahassa.
25 Sisilisko sun nimesi
Aian risut attachisi,

- Pajupeikko peltoisi,
Lahokanto kartanosi,
Koivun pökölö kotisi,
30 Tule työsi tuntemahan

Väinämöisen akka

- Akka vanhan Väinämöisen,
Läksi merta pyyhkimähän,
Laineita lakasemahan,
Astu aian viertä myöten,
5 Kulki kullaista kujaista,

- Siitä vyörähti vetehen,
Sukkarihmasta sulahan,
Vyölapusta lainehesen,
Asettise meren aallot,
10 Meren aallot tyynistyvät.

Salvosanat

[Kerimäeltä]

- Puukko pilvestä putosi,
Vieri veihti taivosesta,
Tuulen tyttären tupesta
Akan vanhan Väinämöisen,
5 Terä kullin kirjoeltu,
Pää hopian holvaeltu,
Jolla mulkkuja mutelen,
Sivusuonia sipelen.
Sima rauan sieramehen,
10 Sima rauan suumalohon,
Rasva rauan reunamille.

Akan myöh korjattu Vyöltä

- Rauta raukka ruostehtuupi,
Talmasehen takistuupi
Eli karvahan kapehen,
15 Minä veitellä vetelen
Sinä silkillä sipelet.
Neity Maaria emoinen,
Puhas muori muollinen,
20 Ompele utuisin neuloin,
Tinaneuloin tikkaele,
Nahkaneuloin nappaele,
Jesuksen sininen silkki
Hajauta haavan päälle,
Etehen veren punaisen,
25 Jo viikon veri tuleepi,
Kauan hurme huuroaapi.
Parempi veri sisässä,
Alla kalvon kaunihimpi jne
Luusormi norosta nouse,
30 Teräsleuka liettehestä
Noitia noitumahan,
Kateita kaatamahan;
Noiat noituos norolle,
Kateet kaaha kankahalle,
35 Ettei kuulu kuuna päänä,

Lapsen saajasen sanat (toisin)

[Tohmajärveltä]

- Ei minussa lienekkähän,
Omin voimini mitähän,
Tehä luojan tuttaville,
Jalon lapsille jumalan,
5 En koske omien käsinni,
Kosken Jesuksen kätösni,
Soveliammat luojan sormet
Luoja käet käviämmät
Neity Maaria emonen,
10 Emo neity Maariainen,
Tule saunahan saloa,

- Alt' uksen, alati seinän,
Oluella ukset voia,
Kasta kal'jalla saranat,
15 Ettei uukset ulvojaisi,
Saranaiset räähkyjäisi,
Ota kiiskiltä kinua,
Matikalta nuljakkoa,
Jolla voit pihtipuolet
20 Oven päällykset punoat,
Oven rauan vinkumata,

Ähyn sanat

Kolm' on kuokkua merellä,
Kokka kunni kuokun päässä,
Kolm' on kokkoa minulla,

- Selviä sinä ikänä.
Kuiva kuusi kasvoaapi,
Kuiva kuusi, rautaoksa
Katehen koan etehen,
40 Johon silmänsä sitokoon,
Näkimensä näppääköhön.
Hiien sippu silmillensä,
Hiien kaapu kasvoillansa,
Hiien hattu hartioillen,
45 Ken katoin kahtoneepi,
Kieron silmin keksineepi,
Silmät verta vuotamahan,
Rasvana rapahtumahan,
Tuonnen helvetin tulehen,
50 Pahan vallan valkiaaseen.
Karsta laesta langetkohon,
Tuiskakoon tulikipuna,
Ovesta emottomasta,
Ilman ikkunattomasta.
55 Silmille verinen hursti,
Verivaippa vaateheksi,
Ponnen pyörältämätä,
Varren vaapahtamata.

*Pihlaasta minä pitelen.,
Rautaoksaista ojennan,
Ken katehin katsonee jne
Ilman luojan säästämättä
Katsomatta kaikkivallan
Kun ei tuosta kyllin liene*

*Hiien kissa kynsikköön
Lemmon kissa leikatkoon*

- Saranan natisemata,
Ota kulta piilusesi,
Hopiainen hihnasesi,
25 Jollas luuta lonkahtelet,
Lihoa liikuttelet,
Lyö linkku, avaja portti,
Luinen lukko luiskahuta,
Päästä maalle matkamiestä
30 Pienisormista pihalle,
Kuut on nosnet, päivät nosneet
Taivaan aurinko tavannut,
Päästä kuuta kahtomahan,
Päivää ihoamahan,
35 Neity Maaria emoinen,
Kultakelkkoa vetääpi,
Kultakirves kelkkaisessa,
Riehko aitoa repäise,
Viieltä vitasväliltä,
40 Seihtemältä seipähältä,
Kulkeissa kultapojan,
Aimopojan astuessa,
Paah likapaikat liesingillä,
Pahat paikat palttinalla,
45 Veralle vetelät paikat,
Kultapojan kulkeissa,
Astuessa aimopojan,
Ite vanha Väinämöinen,
Joka kuun kehää kulet,
50 Päivän päärmettä vaelisit,
Koskas kuun kehästä päästit,
Päivän pilvestä selitit,
Tule päästä tääkin päästö,
Auta maalle matkamiestä,
55 Kultasormista kuleta.

- Yks on kokko kultakopra,
5 Toinen kokko vaskikopra,
Kolmas on hopiakopra,
Otanpa kokolta koprat,
Havukalta haaruttimet,
Linnulta lihan pitimet,
10 Kontion kovimmat koprat,
Joilla puskuja puserran,
Amputautia ajelen
Sekä ähkujä asetan,
Pois porotan poiken luoman
15 Ristiityä rikkoamasta,
Kastettua kaatmasta,

Tehtyä teloamasta,
Ota Lempo omasesi,
Kirjavihin kysihisi,
20 Sinisihin siipihisi,

Värjättyihin väskyhisi
Vieä viilletelläksesi
Pohjan pitkähän perähän,
Lapin maahan laukiaaseen

Tarttuman sanat

[useimmista paikoista]

Aukasen sanasen arkun,
Virsilippaan viritän,
Poikkipuolen polvilleni,
Lauloakseni hyviä,
5 Parahia pannakseni,
Lieneekö minussa miestä,
Ukon pojassa urosta,
Vankamoisessa varoa,
Tämän pulman purkajata,
10 Tämän jakson jaksajata,
Pistä piili permantohon,
Varalleni tanterehen,
Ettei noita kyllin söisi,
Kaikki viljalta vitaisi
15 Lieneekö minussa miestä jne
Nousi ennen **eineteukko**
Hengen haltia havaihti,
Ennen noian nousemata,
Käsketyn havahtamata,
20 Ei minussa miehen toisen,
Kengiminen kenkihinsä,
Paneminen paulohinsa,
Minä poika luojan luoma,
Vaimon vanhan tuuvittama,
25 Minä katon kaiken ruupan,
Maan ruupan, manuan ruupan,
Kaiken ruupan Ilmarisen,
Jos on vieno veestä tullut,
Vieno menköhön vetehen,
30 Jos ruuppa maasta tullut

Ruuppa maahan menköön,
Jos riesa tulesta tullut,
Riesa menköhön tulehen,
Otan ma kokolta koprat jne
35 Muuta murha kartanosi
Mene hiisi kun ma käsken,
Jos et mene joutuisasti,
Kyllämä sulle kyyvin annan,
Hiien hikisen hevoisen,
40 Lemmon varsan lennättävän,
Jolla kynnät Hiien maita,
Lemmon maita lennattelet
Ala kiviä ajelet
Pahan hengen paasikoita,
45 Siirrä saatana siasi,
Muuta murha kartanosi,
Juokse luoksi loihtiasi,
Käskiäsi kämmenillä,
Isäntäsi iltaselle
50 Emäntäsi aamiaiselle
Muun väkesi murkkinalle,
Juokse hiisi helvettiin
Perkele petäikköhön,
Piru korpehen kovahan,
55 Tuonne ma sinun manoan,
Pilviin pirajevihin
Kumpuhin kuhajavihin,
Hattaroihin juoksevhin,
Halki ilman ajattoman.

Kateen sanat

[Stud. Cheilanin kokoama]

Sopii mun solahan mennä,
Noien noitien sekahan
Heill' on pyssyt, muilla jouset,
Muilla ainaset asehet,

5 Mulla ei veistä tupella,
Sopiipa mun sotaan mennä,
Tykin suuren suun etehen,
Rautakirnujen kitahan,
Siellä lyjyt löisi miestä,
10 Lyiypallit paiskeleisi,
Laitan ma rauasta rinnan
Rautarukkaset kätehen,
Ettei pysty noian nuolet
Eikä tietäjän teräkset
15 Oli mulla muinen musta koira,
Rakki rauan karvallinen
Jolla syötin syöttäjäni,
Puretini purettajani,
Musta koira merestä nousi,
20 Joll' suu seitentä syltä,
Pää kuutta kirvesvartta,
Syömähän kylän kiroja,
Kylän taiat tappamahan.

Sairaille

[Kesälahdelta]

Nouse pois nokinen poika,
Nokiselta vuotehelta,
Siika silmäsi peseeppi,
Hauki pääsi harjoaapi,
5 Ahven suuta aneksoopi,
Poteepi ikipotilas,
Tautia nimettömiä,
Nimen tietämättömiä,
Alta lattia lahoopi,
10 Päältä peite märkäneepi.

